

ÉPÍTŐ VÉLEMÉNY – rendhagyó kritikai pályázat (a Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa program beruházásairól) zárójelentése

A pályázat eredményessége

A pályázatot a beérkezett szövegek száma és minősége alapján eredményesnek ítéljük. A 2011. november 2. és december 15. közötti pályázati időszakban 34 szerzőtől 66 szöveg érkezett a weboldalra a meghirdetett, azaz a pécsi EKF beruházásokhoz kapcsolódó témákban.

A meghirdetett díjak és a díjkeret változtatására ok nem merült fel, **a díjakat a meghirdetett számban és mértékben, változtatás nélkül kiadjuk.**

A zsűrizés folyamata

Az értékelésben csak azok a szövegek vettek részt, amelyeket szerzőik a pályázati időszakban töltöttek fel a weboldalra.

A zsűri a pályázati kiírásban meghirdetett [összetételben](#) végezte el a szövegek értékelését. Első körben minden zsűritag rövid szöveges és pontozásos értékeléssel látta el az általa díjazásra javasolt szövegeket, majd a különböző szempontok alapján csoportosított, illetve módosított pontértékek alapján rangsorokat állítottunk fel.

A bírálat során elsősorban a pályázati kiírásban meghirdetett szempontokat vettük alapul. A beérkezett szövegek, illetve a szerzők tevékenysége alapján azonban a bírálati szempontok további árnyalása, kiegészítése vált szükségessé. A sorrend alakításakor ugyanis két kérdéssel találtuk szemben magunkat:

1. Hogyan lehet mérhetővé tenni, ha azonos szerző több írással is pályázott? Az egy jobb, és a minőségében csak kevéssel elmaradó, de kettő vagy három szöveggel pályázó között mi lehet a sorrend megállapításának elve?
2. Az eredetileg más médium számára készített – sokszor épp ezért eleve professzionális – ugyanakkor a témához nem feltétlenül pontosan illeszkedő szövegek azonosan mérendők-e a kifejezetten a kritikai pályázatra írt szövegekkel?

Hozzá kell tenni, hogy a pályázati kiírás a tevékenységet, azaz a több írással való jelenlétet értéként definiálta, a korábban máshol közölt írásokkal való pályázást pedig lehetővé tette.

Végül úgy foglaltunk állást, hogy

1. a több írással pályázó szerző értékelése a legjobb írása pontértékéből és a második legjobb írása pontjának 10%-ából adódik össze. Így a második legjobb írása kis mértékben erősíti a legjobb írásával szerzett pozícióját.
2. a másodközlésként beküldött írásokat 90%-os pontértékkel vettük figyelembe, tekintettel arra, hogy a pályázatra írt szövegekkel pályázók a párbeszéd mellett nagyobb elkötelezettséget jelenítettek meg.

A sorrend alakításakor azt tapasztaltuk, hogy a fenti két pontszámítási korrekció, azaz a két újonnan felmerült szempont nem módosította jelentősen a legértékesebb írások alapján felálló rangsort, illetve a módosulás hasonlóképpen alakult, mint a zsűritagok szubjektív sorrend javaslatai. A számokból adódó komplex rangsor mellett ugyanis egyenként is javasoltunk sorrendet. A végleges sorrend több egyeztetési kör alapján alakult ki, a zsűritagok teljes egyetértése mellett. A sorrendet illetően nem volt olyan dilemma, vagy vita, amit a tagok szavazati arányával kellett volna eldönteni.

A zsűrizés folyamatában – ha a zsűri megengedhet magának egy mondatnyi élménybeszámolót – rendkívül izgalmas és érdekes volt a négy zsűritag sokszor eltérő viszonyulása, közelítése egy-egy szöveghez, miközben az adott pontszámok között többnyire csak ritkán voltak markáns különbségek.

Különdíjak

A jelentős számú színvonalas, díjazásra méltó szöveg okán felmerült a több díj kiadásának igénye. Bár lehetőség lett volna arra is, hogy a díjalapot többfelé osszuk, és így több, de kevésbé értékes díjat ítéljünk meg, nyilvánvaló volt, hogy a kiírásban rejlő motiváció és ígéret ebben ez esetben sérülne, és ez a pályázat megítélését, a fórum iránti bizalmat rontaná. Ezért további díjak előteremtésére tettünk kísérletet, sikerrel. ([Lásd hír a FALiújságon itt!](#))

A meghirdetett három pénzdíjon túl így végül 12 különdíjat odaítéléséről döntöttünk.

A díjazottak

A zsűri döntése alapján az alábbi szerzők részesülnek díjazásban:

1. díj: 100.000 forint

BOTH VILMA | Magyarország, Pécs | kultúra

Városcsözpont - Széchenyi tér és környéke

www.afal.hu/szerintem?temalD=39&akt=29&from=0#29

Zsolnay Kulturális Negyed

www.afal.hu/szerintem?temalD=30&akt=11&from=0#11

A szerző két kitűnő írást tett közzé a pályázatban. A városcsözpontról magával ragadóan szól, érzékenyen, elemzően, szuggesztíven. Tempója, építkezésének módja megnyerő, megközelítéseivel az olvasó akkor is azonosulni tud, ha egyébként egyes kérdésekben véleménye eltérő. Az átalakítás elfogadásának, befogadásának feladatát nem csak a térre hártja, hanem magát is vizsgálja, önreflexiókat jelenít meg. Gondolatiságában és nyelvi kidolgozottságában is kiváló írás.

A Zsolnay Negyedről szóló írásában szakszerű és megvilágító nemzetközi kontextussal teremt közeget mondanivalójának. A pécsi beruházásról szóló bekezdésekben számos lényeglátó, érzékeny és találó megfigyelés kapott helyet, ugyanakkor a főleg kérdések formájában megfogalmazott kritika is jelen van.

Mindkét írásában olyan külső nézőpontot jelenít meg, amellyel bárki könnyen azonosulni tud, és az olvasottak nyomán maga is motivált lehet abban, hogy átélje, alakítsa saját viszonyát a két beruházással.

2. díj: 70.000 forint

GRAF ORSOLYA | Magyarország, Pécs | kommunikációs szakember

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temalD=28&akt=16&from=0#16

Egészen kivételes írás. Méltatása önálló szöveg témája kellene legyen.

Az érintettségnek azon a szintjén, ahol Graf Orsolya szerethető módon meg tud szólni, legtöbbször csak hallgatni tudunk, vagy legfeljebb a hallgatásunk mellett érvelni. A szerző ugyanis abban a házban dolgozik, amiről véleményt fogalmaz meg.

Sok szempontú, a részletek iránt érzékeny, pontos megfigyelésekről tanúskodó írás, melyet pozitív érzelmi elfogultsága csak még hitelesebbé tesz. A szerző korrekten tisztázza nézőpontját, kijelöli mondanivalója kereteit, és következetesen azok között marad. A szöveg precízen felépített, viszonyulása egyszerre érzelmes és gyakorlatias, ami nagyon különös, szép párosítás. Személyes meglátásai nem ítéletekben jelennek meg, hanem abban, hogy észrevesz, megél és láttat olyan dolgokat, ami másnak kevésbé, vagy egyáltalán nem tűnik fel. Megállapításai imponálóan objektívek.

Graf Orsolya nem felhánytorgat, hanem láttat. Nem szemrehányást tesz, hanem megoldást kezdeményez. Kétséget sem hagy afelől, hogy a problémát megoldani szeretné, és nem az érintettekkel szemben, hanem velük, értük is. Mindaz, ahogyan a házról szól, hitelesíti ezt. Műalkotásnak tekinti, tiszteli, élvezettel fedezi fel és mutatja meg a csak számára feltárulkozó titkokat. Együtt él vele, és még jobbnak szeretné látni.

3. díj: 30.000 forint

BARDÓCZI SÁNDOR | Budapest | tájépítész, szakújságíró

a közterekről általában

www.afal.hu/szerintem?temaID=45&from=10&akt=5#5

Tettye városrész és Havihegy

www.afal.hu/szerintem?temaID=32&akt=13&from=0#13

Bardóczi Sándor – tájépítész lévén érthető módon – mindkét közölt szövege a közterek témakörhöz kötődik. Az első általában foglalkozik köztérfejlesztések problematikájával, és eredetiben a KÖZ-TÉR-KÖZ című könyvben jelent meg. A második a Tettyéről készült.

Az első példászerű írás. Szakszerű értelmezéssel szolgál a történetek, az összefüggések megértéséhez, és teszi ezt a szakma és a laikusok számára is élvezhetően. Alaposan körbejárja a problémát, ekkora terjedelemben ez aligha képzelhető el jobban. Szinte bekezdésenként tesz olyan megállapításokat, amelyek a helyi sajátosságokra és az országos helyzetre egyaránt érvényesek, és a lényegre mutatnak.

A Tettyéről szóló szöveg finom, láttató írás, a folyamat során bekövetkező torzulások megvilágítása fontos szempontokkal járul hozzá a diskurzushoz. A szerző ebben a szövegben is megtalálta a szakmai szempontok és a közérthetőség egyensúlyát, amivel képes közelebb vinni a szakmai szempontokat a laikus közönséghez, a szakmaiság feladásának még a látszatát is elkerülve.

KÜLÖNDÍJAK:

Vylyan borsor

BENCZE ZOLTÁN | Pécs | építész

az új épületekről általában

www.afal.hu/szerintem?temaID=82&akt=9&from=0#9

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=28&akt=20&from=0#20

A szerzőt két írása emeli a legjobbak közé. E kettő közül is a LETTRE 2011. őszi számába írt, „Elhallgatott kritika: félbe maradt modernizációs kísérlet Pécsen” című szöveg tűnik ki, mely nagyon tömören nyújt betekintést abba az összefüggésrendszerbe és folyamatba, amiben a beruházások értelmezhetők – nem elsősorban építészeti, hanem városfejlesztési (gazdasági, infrastrukturális és közösségi) értelemben. Tömörsege egyben erénye. Tökéletes összefoglalója a témának. Ebben a terjedelemben aligha lehet átfogóbban leírni, mi történt, illetve mi nem történt. Pontos megállapításai ellenére sem érezni, hogy a vitának nincs helye, mentes tud maradni a fennhéjázástól, kinyilatkoztatástól. Éleslátása és igényessége bizalmat, értelmező, láttató, beavató jellege pedig szimpátiát ébreszt.

Vacsora 10.000 forint értékben a Corso Hotel Bistro 48 éttermében

BOZSITS JÓZSEF | Pécs | ékszertervezés, fotó, grafika

Zsolnay Kulturális Negyed

www.afal.hu/szerintem?temaID=30&from=10&akt=7#7

Városközpont - Széchenyi tér és környéke

www.afal.hu/szerintem?temaID=39&akt=32&from=0#32

A szerző több szövege közül kiemelkedik a Zsolnay Negyedről írt, mely pontos és érzékeny, ugyanakkor nem deklaratív, hanem probléma felvető jellegű szöveg. Figyelme nem csak a negyedre terjed ki, hanem a negyed kapcsán keletkező problémákra is, nevezetesen a belváros kulturális intézményeire gyakorolt hatásokra.

A megjelenített kérdések Pécstől elvonatkoztatva is érdekesek, a problémákat jó érzéssel emeli ki, kapcsolja láncba és eredeti meglátásokat rögzít. Finom írás, jól lehatárolt témával, könnyedséggel, mégis elgondolkodtat, és ennek nyer meg elsősorban.

A belvárossal kapcsolatban közölt írása szisztematikus, alapos, számos problémára irányítja rá a figyelmet, de minőségében, rendszerében elmarad a Zsolnay Negyedről közölttől.

A Nyolcak és a KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

HORVÁTH VIKTOR | Magyarország, Pécs | író, műfordító

Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=29&akt=2&from=0#2

Horváth Viktor rendszeresen használja a könyvtárat írói, műfordítói munkája során. Dolgozik benne. Nézőpontját ekként határozza meg, és hitelesen, plasztikusan jeleníti meg azokat az elvárásait, amelyeket ő a könyvtárral szemben támaszt, illetve szakszerűen, részletekre, árnyalatokra is kiterjedően elemzi a könyvtárat a saját szempontjai mentén. Közben törekszik a komplexitásra, és folyamatosan kontrollálja önmagát – nem akarja kizárólagosnak láttatni a saját könyvtárhasználati elvárásait. Másik törekvése, hogy az elmarasztalás mellett a méltatás is kellő hangsúlyt kapjon, megvalósítatlan marad. Bár helyenként megjeleníti pozitív véleményét is, azoknál nem időzik, elvárásainak teljesíthetlensége sokkal jobban foglalkoztatja, ezek ábrázolásában motivált. A szerző egy ponton átlépi a magának meghúzott határt, és a tervező autonómiájának kérdésébe bonyolódik: szinte minden döntést annak tulajdonít.

Az írás arra ékes példa, hogy az építész szakma számára fontos kell legyen az övétől eltérő, de ugyancsak szakmai szempontrendszer, amely tevékenységének műveléséről rendelkezik megalapozott elképzeléssel. Az ilyen vélemény jó alapot teremthet arra, hogy az említett autonómia- és kompetencia- (tervezői és beruházói) kérdésekben is megnyilatkozzanak az érintettek.

A művészettől az életig: Magyarok a Bauhausban és a KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

GÖNCZY LÁSZLÓ | Magyarország, Kozármisleny | zenész

az új épületekről általában

www.afal.hu/szerintem?temaID=82&akt=6&from=0#6

A beruházásokat szellemi, társadalmi, kulturális közegükben, kölcsönhatásaikban vizsgálja, lényegében úgy, ahogy a beruházások gondolata a civil pályázat időszakában formálódott. Alapos témaismeretről tanúskodó írás. Szakértelemmel és egyszerre személyes tapasztalatokat is bevonva értékeli és elemzi az EKF néhány nagyberuházását. Értéke, hogy árnyalt álláspontokat képvisel: láttatja a korábbi helyzethez képest megmutatkozó nyereséget, ugyanakkor az új épületek bizonyos anomáliáit is. Jól felépített, feszes, mégis szenvedélyes, olvasmányos szöveg, finom humorral átszöve. A szerző a témában többszörösen érintett, ennek ellenére elkerüli az egysíkúságot, ki tud lépni saját zenész nézőpontjából, és a kultúra átfogóbb összefüggéseibe helyezi vizsgálatának tárgyát. Érzelmes megközelítése és módszeres, fegyelmzett véleményalkotása példaértékű.

A művésztől az életig: Magyarok a Bauhausban című könyv

PÁSZTOR ÁDÁM | Budapest | építészmérnök

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=28&akt=17&from=0#17

A szerző a néhány éve épült Oslói Operával veti össze a pécsi Kodály Központ új épületét. Az összevetés oka, hogy a nagy szakmai visszhangot kiváltó oslói épület azzal hívta fel magára a figyelmet, ami a pécsi háznak is sajátja: a teteje megmászható, birtokba vehető, a tető a terep, a köztér kiterjesztése. Ez a hasonlóság foglalkoztatja a szakmát, a róla folyó viták azonban nem lépnek ki a nyilvános térbe.

Pásztor Ádám elemzésében egy utazó norvég diáklány nézőpontjának fikciójával oldja a szakmaiság laikusok számára elszigetelő jellegét. Erénye a szövegnek az összehasonlító szempont érvényesítése, az épület nemzetközi kontextusban való vizsgálata, s hogy ezen összehasonlítás által véleménye a ház és a környezet viszonyáról meggyőzően jelenik meg. A szerző él a fotók közzlésének lehetőségével, és ezzel nagyban segíti az írás széleskörű érthetőségét. Zavaró körülményként érdemes azonban felemlíteni, hogy a pécsi épületről szerzett benyomások még az építés időszakából valók, így a véleményalkotás egyes elemei megkérdőjelezhetők, és ezt a problémát a szöveg nem hidalja át.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

SÁRICS TAMÁS | Pécs | civil aktivista

a közterekről általában

www.afal.hu/szerintem?temaID=45&akt=15&from=0#15

A szerző írásaival elkötelezettségéről tesz tanúbizonyságot mind a nyilvánosság építése, mind a város szövetének minőségi fejlesztése mellett. A köztér témában közreadott írásával alapos, sok részletre kiterjedő munkát végez, fáradságot nem sajnálva. Természetesen nem csupán a mennyiséggel vívta ki az elismerést, hanem a rendszerező hozzáállással is, amivel példát mutat arra, hogy a laikus szempontok is megjeleníthetők mértékadó, vitára alkalmas módon.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

TORMA TAMÁS | Budapest | újságíró, szerkesztő

Városcsözpont - Széchenyi tér és környéke

www.afal.hu/szerintem?temaID=39&akt=31&from=0#31

Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudáscsözpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=29&akt=4&from=0#4

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=28&akt=14&from=0#14

A szerző három írást közöl. Mindhárom szöveg korábban megjelent a Népszabadság kritikai rovatában. A szövegek magukon viselik ennek a jeleit, vagyis azt a tömör beszámoló jellegét, amit az eredeti megjelenés megkíván. Profi munkák, rövidségük ellenére sok élményt közvetítenek, és ez a közvetítés az élmények célba juttatásának egyik érdekes és leghatékonyabb eszköze.

Nem törekszik teljességre, néhány fontos vonás felvillanásával beéri, ismeri a közönségét, tudja, hogyan kell a lehető legtöbbet a lehető legrövidebben elmondani. Az egyébként kissé kiérezhető rutin nem rontja le az írások minőségét.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

SZÁSZ ERZSÉBET | Magyarország, Pécs | biológus

Városcsözpont - Széchenyi tér és környéke

www.afal.hu/szerintem?temaID=39&akt=34&from=0#34

A legjobb értelemben egyszerű, ugyanakkor finom, érett, rokonszenves írás, amely nem törekszik többre, mint hogy a mondanivalóját az adott helynek megfelelő módon korrekten és láttatóan megjelenítse. Kevés lett a zöld, és miért is lett volna fontos, hogy több legyen? Ez a kérdés, amit fontosnak tart, és amit biológusként van is alapja feltenni és megválaszolni. Ha az ilyen megnyilatkozásokból sok volna, az nagyban emelné a nyilvánosság színvonalát, értelmét és hatékonyságát.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

VÁNCZA MÁRK | Budapest | építész hallgató

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=28&akt=11&from=0#11

A szöveg magán hordozza annak jegyeit, hogy egyetemi, építészeti kritikai kurzus feladataként született. Ennek pozitív és negatív jelei egyaránt tetten érhetők. A szerző szakmai látásmódja még kiforratlan, az EKF-fel, a beruházás körülményeivel kapcsolatosan néhány megfigyelése, megállapítása pontatlan, de jó szándékkal, módszeresen közelíti és járja körbe választott témáját. A szöveg értéke, hogy a nyitott olvasó számára képes megjeleníteni az épület tervezési folyamatának néhány fontos szakmai dilemmáját. Ezek a dilemmák alapvetően befolyásolják az eredményt. Tárgyalásuk tanulságokkal szolgálhat a szakma és a közönsége számára egyaránt. Az írás jó felütés lehet a kérdések alaposabb megvitatásához.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

MAROSY LÁSZLÓ | Pécs | építész

Pécsi Konferencia- és Koncertközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=28&akt=15&from=0#15

A szerző több témában is kulturált módon nyilatkozik meg, felvet és reflektál egyaránt. Önálló felvetéseiben inkább a publicisztikai, a viszonyulását megjelenítő jelleg dominál, írásaiban az elemzés többnyire ígélet marad. Közreadott megfigyelései azonban figyelemre méltók, mint ahogyan az is, hogy mindig törekszik az egymással szemben álló értékelések egyensúlyára.

KÖZ-TÉR-KÖZ című könyv

MATÚZ MELINDA | Budapest | építés

Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont

www.afal.hu/szerintem?temaID=29&akt=7&from=0#7

Az írás sok feszültséget hagy maga után, de ennek ellenére van helye a vitában. Az olvasó nem tud szabadulni attól az érzéstől, hogy a szerző a magas labdára építi fel mondanivalóját, és azt le is fogja ütni. Vannak helyzetek, amikor ez az attitűd maga a felelősségvállalás, mikor is éppen ennek a szerepnek a felvállalása által válik lényegessé a kritika. És van az a helyzet, amikor a teljesítményről alkotott véleményt az arányosság, a többszemponúság teszi hitelesebbé. Ez a szöveg bizonyos értelemben elbánik bírálata tárgyával, amely pedig megérdemelné az arányosabb bánásmódot. Joggal tehető fel a kérdés, hogy akkor mégis miért szerepel ez az írás

a különdíjasok között? Mert nem hagyja elsikkadni azokat a kérdéseket, amelyeknek a helyszín kijelölése, a beruházó szerepének és szándékainak tisztázása, a tervezési program megfogalmazása, a tervezés és a kivitelezés során sem lett volna szabad elsikkadniuk. És ezt elég szókimondóan, meggyőzően teszi.

3x2 darab belépő: a Zsolnay Mauzóleumba, a Gyugyi gyűjteménybe és a Cella Septichorába

**ÉVA MIHÁLY AMICHAY | Budapest-Pécs-Tel-Aviv |
városgazdász-újságíró**

a közterekről általában

www.afal.hu/szerintem?temaID=45&from=10&akt=9#9

Alapvető kérdéseket, összefüggéseket feszeget a várostervezéssel, városfejlesztéssel, városgazdálkodással, a városi közösséggel és politikával kapcsolatban. Ahogyan Gauder Péter írása az „épületekről általában” témában, ez is sokkal mélyebbre ás a pályázat által feltett kérdéseknél. Lényeges szöveg, mert lényeges kérdéseket tesz láthatóvá.

A Tel-Aviv-i párhuzam érdekes, bár a példák ilyen alapos bemutatása inkább egy tanulmány keretei között férne meg. A felhozott példák amúgy sok tekintetben nem tűnnek olyan hasznosíthatónak, mint ahogyan azt a szöveg sugallja. A szerző által képviselt, terjesztett szemléletváltás szükségessége, és a megjelenített értékrend viszont nagyon is! Megjelenítésük nagyon fontos, az elmozdulás pedig halaszthatatlan.

Figyelemre méltó az elemzés szakmaisága, és a szerző elkötelezettsége a téma és a diskurzus iránt egyaránt. Ezt vitakészsége, reflexiói is mutatják, tevékenységével követendő mintát állít.

Külön említés

A díjazástól függetlenül meg kell említenünk *Gauder Péter* mélyre ásó írását (olvasható [itt](#), illetve azonos tartalommal régebbi DOC formátumban [itt](#)), mely végül nem részesült díjazásban annak ellenére, hogy a fórum nagyon fontos szövege lett. Gauder Péter kritikával illeti a kritikai pályázatot is, rámutatva, hogy a beruházásokra szorítókozó vélemények közötti verseny elvonja a figyelmet a sokkal fontosabb kérdésekről, a mélyebben rejlő összefüggésekről. A szerző tulajdonképpen nem kíván a meghirdetett keretekhez alkalmazkodni, hanem a helyzetet arra használja, hogy a számára világos összefüggéseket így is láthatóvá tegye. Méltányoljuk, becsüljük ezt a tevékenységet, önérzeti problémát nem okoz számunkra, hogy a kiírást a szerző kritikával illeti, sőt sok megállapításával egyet is értünk. Nem érezzük azonban hiábavalónak a meghirdetett diskurzust, a még mélyebb okokról való vita ugyanis komolyabb felkészültséget kíván, és nem látszanak egyelőre azok a

szereplők, akik ezt a vitát lefolytatnák – talán éppen a könnyebben elemezhető témákon fejlődve juthatunk el ide.

Ugyancsak fontosnak tartjuk kiemelni, hogy *Gauder Péter*, *Éva Mihály Amichay* és *Szende András* írásaikkal izgalmas vitát indítottak el, és maradtak maguk annak részesei. Egymásra való kulturált, érvelő reflektálásaik (e tekintetben meg kell még említeni *Marosy László* nevét is) segítenek feltárni a téma mélységeit. Ez a fajta reflexióképesség nagyon hiányzik a hazai vitakultúrából, pedig elengedhetetlen a szélesebb közösség által elfogadott álláspontok kialakulásához, az érvek egymásrahatásához.

Meg kell még említenünk *Szuhay Márton*t, aki nagyon fontos gondolatokat osztott meg a FALon, díjazásban azonban nem részesülhetett. Ennek oka, hogy három részletben töltötte fel szövegrészleteit, és közülük az értékelhető 'versenyszöveg' a határidő után érkezett. A zsűri vitában végül arra az álláspontra jutott, hogy a határidő szabálya alól nem tehet kivételt sem a meghirdetett kiírás értelmében, sem pedig a versenytársakkal szembeni egyenlőtlen elbírálás veszélye miatt. Így az írás végül nem került értékelésre.

Tapasztalatok, megállapítások

A pályázattal sikerült a fórumra nagyobb figyelmet irányítani, és igazolni azt a feltevést, hogy – megfelelő szabályrendszer, tematika és moderálás mellett – **egy fórum lehet konstruktív és kulturált, amennyiben maguk a hozzászólók ezeket az elveket magukénak érzik, és hozzászólásaikkal, megnyilatkozásaikkal azt ilyenné teszik.**

A pályázatra **figyelemre méltó számban érkeztek írások**, és a pályázók túlnyomó többsége azonosult a fenti célokkal, véleményének **kulturáltan, elemző módon adott hangot**. A szabályok durva megsértésére irányuló kísérlet nem történt, a moderátor fellépésére ilyen okból nem volt szükség. (Csak kisebb javításokra, ismétlődések eltávolítására, áthelyezésre más témába, illetve ingyen marketing elhelyezésének megakadályozására került sor.)

A témáknak hozzávetőleg fele keltette fel a hozzászólók érdeklődését. Másik részükben nem érkeztek vélemények. Az épületek esetében **a népszerűbb témák megjósolhatók voltak**, míg a közterek esetében a városközpont és a Tettye dominanciájára lehetett ugyan számítani, de meglepő módon **a város lakosságának többségét érintő városrészi központok megújításaival kapcsolatban nem születtek vélemények**. Ez nagyon elgondolkodtató.

Nagyobb részben új, a pályázatra írt szövegek kerültek fel a FALra, de a témában korábban más médiumban publikált szövegeket is helyeztek el szerzőik. A pályázaton valamivel nagyobb arányban vettek részt laikusok, mint a téma szempontjából szakembernek tekinthető szerzők (építészek, tájépítészek, kertészek, szakírók). **A laikusok nem csupán létszámban, de az írások minőségét tekintve sem maradtak alul**. A pályázat elérte azt a célját, hogy az építészeti megoldásokkal kapcsolatban a közönség visszajelzései legalább részben megmutatkozzanak.

Születtek olyan szakmai írások is, amelyek a laikus közönség számára értelmezik az építészeti vagy beruházói kérdéseket, de ezen a téren nagyobbnak érezzük a hiányt – **a beavató szakmai írások, a közönségbarát építészeti megnyilatkozások lehetőségét a szakma nem használta ki olyan mértékben, mint azt tehette volna.**

Örömteli eredmény, hogy a hozzászólók fele helyi, míg másik fele a várost külsőként szemlélő – többnyire budapesti, néhány külföldi – szerző, valamint hogy az EKF nem csupán pécsi, de **országos projektként is megjelent** a véleményekben. ([Statisztika még itt!](#))

A pályázatra érkezett írások sok korábban fel nem merült, illetve nyilvánosan fel nem vetett szempontot, véleményt hoztak felszínre. Ennek köszönhetően **egyes beruházásokról ma árnyaltabb képpel rendelkezünk**, mint néhány hónappal ezelőtt, és öröndetes, hogy ezek a vélemények könnyen hozzáférhetőek, és **bárki számára nyitott a lehetőség, hogy a saját észrevételeivel a kép alakításához hozzájáruljon.**

Némi zsumnalisztikai eszközzel élve azt mondhatjuk, hogy **a pályázati szövegekből egy erős ECHO¹ különszámot a pécsi EKF beruházásairól könnyedén össze lehetne állítani.** Sietve hozzá kell tennünk, hogy ehhez azért természetesen a pályázatok többségén némi szöveggondozást kellene eszközölni. Ugyanakkor azt is rögzíteni kell, hogy a rendhagyó kritikai pályázat célja nem az irodalmi értékű szövegek létrehozása, hanem a vélemények kulturált, igényes megjelenítése volt. Azokon a fórumokon, ahol ez áll a középpontban, az írások minősége nem szerepelhet azonos, vagy magasabb elvárásaként, mert erősen leszűkíti a megnyilatkozók körét, és ez akár fontos szempontok megjelenítésének elvesztésével is járhat. Mindazon által tapasztalatunk szerint az igényesebb írások meggyőző képessége is nagyobb, így érdemes törekedni a fontos érvek minél igényesebb megjelenítésére.

Folytatás

Annak ellenére, hogy a pályázat révén néhány beruházásról számos írás született, korántsem tekinthetjük ezen épületek és közterek értékelését megtörténtnek és befejezettnek. Szempontok százai várnak még megjelenítésre, amik eddig nem merültek fel, vagy árnyalni, mérlegelni volna okunk. Talán bízhatunk abban, hogy a pályázat révén kialakult a fórumon egy nívó, a megnyilatkozásnak kívánatos módja és formája, ami díjak nélkül is ösztönözhet újabb vélemények megjelenítésére. A legoptimistább forgatókönyv szerint akár az eddig csak a saját közegükben megszólaló, mértékadó véleményformálók is bizalmat szavazhatnak a fórumnak, és hozzájárulhatnak írásokkal ahhoz, hogy valóban mértékadó és megkérdőjelezhetetlenül nyilvános tere legyen Pécssett a mindannyiunkat érintő,

¹ Az ECHO kulturális kritikai szemle 1998-tól 2010-ig jelent meg Pécssett, és noha csak helyi kötődésű teljesítményekkel foglalkozott, országosan is számon tartott kulturális médium volt. A lapban számos kulturális terület mellett az építészet is képviseltette magát.

kulturális (nem elsősorban politikai) vonatkozású közügyeknek. Néhányan közülük már a kritikai pályázat keretében megtették ezt.

Ugyanakkor a fórum élénkítésére további eszközökkel is lehet – és valószínűleg érdemes volna – élni. Megfontolandó néhány hónap elteltével újabb pályázati fordulók meghirdetése, amennyiben erre a megfelelő forrás előteremthető. Alapvető kérdés, hogy ebben a város kíván-e szerepet vállalni avagy csak a civil, illetve gazdasági szereplők erőforrásaira lehet az újabb fordulókat is építeni.

Megfontolandó, hogy a beruházások után újabb témák kerüljenek pályázat által az érdeklődés homlokterébe, mint például a programok, a civilség, a párbeszéd, a nyilvánosság, és mások.

A pályázat után felmerül annak lehetősége, hogy a kritikákban, véleményekben megjelent építészeti kérdésekre a tervezők reflektálhassanak – vagyis az érintettek egy másik köre is lehetőséget kapjon saját szempontjainak láttatására, avagy a rólu kialakult vélemények megválaszolására, befolyásolására. Ez a lehetőség tulajdonképpen minden különösebb akció nélkül adott, hiszen a fórumon bárki – így a tervező, beruházó is – megszólalhat. Elképzelhető azonban a helyzetbehözó gesztus is, mellyel elejét lehet venni a válaszoltságban rejlő kínos helyzeteknek: interjúkat készíthetünk a tervezőkkel, amikben van mód kimerítő válaszokat adni a kritikákra.

Természetesen a legkézenfekvőbb – és források nélkül működőképes – minden lehetőség közül az volna, ha sokan éreznék magukénak a kulturált nyilvánosság építését, és abban egy-egy írással alkalmanként szerepet vállalnának. Tapasztalatból azonban tudjuk, hogy a hazai civil aktivitás erősítéséhez az alulról építkezés mellett a felülről való helyzetbehözásra is nagy szükség van. A pályázat ezt a felülről helyzetbehözást próbálta e projekt erejéig helyettesíteni.

2012. január 18.

A zárójelentést összeállította: *Patartics Zorán*

Köszönet

A pályázat kiírása és lebonyolítása nem jöhetett volna létre, ha nem áll rendelkezésre az a pénzügyi forrás, amit három budapesti, illetve Pest megyei építőipari cég és egy pécsi pénzintézet – az ismert gazdasági nehézségek ellenére – biztosított. A legfőbb köszönet őket illeti, sorrendben a [Weber-Terranovát](#), a [Wienerberger Téglaiipari Zrt.-t](#), a [Szigetvári Takarékszövetkezetet](#) és a [Rheinzink Hugária Kft.-t](#). Mindannyiukat ismerve, és az egyeztetések alapján is állíthatom, hogy döntésükben a szerepvállalás mindennél nagyobb súllyal esett latba.

Jelentős segítséget nyújtottak médiumok abban, hogy a pályázat sokak érdeklődését keltette fel, illetve hogy a részeredményeket, eredményeket minél többen ismerhették, illetve ismerhetik meg. Nekik is megköszönöm figyelmüket, támogató

részvételüket, név szerint is azoknak, akik a kezdet kezdetén kifejezték eme együttműködési hajlandóságukat, így az epiteszforum.hu-nak, a Hg.hu-nak, a [Pécsi Újság.hu](http://PecsiUjsag.hu)-nak, az [Eozin Magazin](http://EozinMagazinak)nak, az [I love Pécs.hu](http://IlovePecs.hu)-nak, a [Pécsi Hírek](http://PecsiHireknek)nek, [Pécsma.hu](http://Pecsma.hu)-nak, és a [Pannon TV](http://PannonTV-nek)-nek.

Köszönetemet fejezem ki azoknak a támogatóknak is, akik a különdíjakkal siettek a segítségemre, hogy a pályázat e különdíjak által minél több pályázóban megerősítő emléket hagyhasson. A különdíjak felajánlói: [Vylyan Szőlőbirtok és Pincészet](http://VylyanSzolobirtokesPinceszet), [Corso Hotel bistro 48 étterem](http://CorsoHotelbistro48etterem), [Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft.](http://ZsolnayOrokségkezelőNonprofitKft.), [Dél-Dunántúli Építész Kamara](http://Dél-DunántúliÉpítészKamara).

Külön köszönöm a zsűri tagjainak, **P. Müller Péternek, Kovács Dánielnek és Zubreczki Dávidnak** lelkiismeretes és konstruktív munkájukat, nem kevésbé az érdekes észrevételeiket, amik számomra a pályázati szövegeket újabb értelmezésekkel gazdagították.

És természetesen köszönöm a sok javaslatot, kritikát, bátorítást tartalmazó e-mailt, személyes- és telefonbeszélgetést, amik segítettek a projekt fejlesztésében, valamint a támogató terjesztést minden ismerősnek.

Végül, de nem utolsó sorban pedig köszönöm a pályázóknak a bizalmat és a részvételt, érdeklődésüket és szerepvállalásukat. Örülök, hogy bennük a megnyilatkozás érvei erősebbnek bizonyultak a hallgatás mellett szólóknál, és hozzájárultak a pályázat eredményességéhez. A díjazottaknak gratulálok! Akik pedig ezúttal nem nyerhettek, remélem, nem veszítik kedvüket, és továbbra is elkötelezettek maradnak a kulturált véleménynyilvánítás mellett.

Patartics Zorán

AKIKNEK ÉRTÉK AZ ÉPÍTŐ VÉLEMÉNY:

Weber-Terranova

>>> <http://www.weber-terranova.hu/>

Wienerberger Téglaiipari zRt.

>>> <http://www.wienerberger.hu/>

Szigetvári Takarékszövetkezet

>>> <http://www.szigetvaritakarek.hu>

Rheinzink Hungária Kft.

>>> <http://rheinzink.hu/>

MÉDIUMOK, AKIKNEK SZINTÉN FONTOS A PÁRBESZÉD:

AKIK MÉG MELLÉNK ÁLLTAK A KÜLÖNDÍJAKKAL:

ZSOLNAY
NEGYED